

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

V. Interimistae quibus ritibus Missam celebrent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

eorum populorum quos perdomuerunt, suoque subijcerunt imperio, memoriam penitus aboleant; sic Lutherus quoque prisca illa sacrorum officiorum & dignitatum nomina nequaquam ferre potuit, sed noua, tamquam facinororum suorum contra Ecclesiam monumenta, induxit. *Episcopi enim loco, Superintendentem* (Græca uoce in barbaram Latinam translata) instituit. Talium uero Superintendentium unus plures sub se habet parochias, quælibet uero parochia suum parochum sine Curionem, quos Pfarherrn; & quilibet parochus suos diaconos, quos Helffer, id est, adiutores appellat. Superintendentens uero qui Episcopi est loco, aut reditus quosdam è bonis Ecclesiasticis, uel stipendium è publico ærario accipit, eiusque auctoritatem uelut superioris & Episcopi agnoscunt ipso minores. Exempli gratia Argentorati, quæ ciuitas Lutheranam religionem sequitur, & maxime Franciæ nostræ uicina est, septem sunt Parochiæ, quibus singulis præfunt unus Pfarerus siue Pastor, & terni Helfferi seu Diaconi. Ioannes uero Pappus Laicus sub nomine Superintendentis, Episcopi personam gerit. Episcopales uero reditus quidam è Brandeburgicorum familia, Administratoris titulo, sibi usurpauit: quod munus ille postea Ducis Wirtembergici filio eandem religionem proficenti consignauit. Eius uero Administrationis nemini quam sibi ipsi rationes reddebant. Quare eam ob causam bellum inter Lotharingæ Ducem & Electorem Brandeburgicum, Administratoris partem, exortum, tandem uero his conditionibus compositum fuit, ut reditus, non solum inter Episcopos, Catholicum unum, alterum Lutheranum, uerum etiam inter Capitulum & Ecclesiæ ministros diuisi sint, sic tamen ut duæ tertiæ ad uerum & legitimum Episcopum redcant.

V. Quod uero antea dicebam Molliores Lutheranos & Interimistas habere cæremonias & templa ualde affinia Catholicis ritibus, eo ipso alios Rigidiore alijs cæremonijs uti indicabam & idcirco esse non leuem diuersitatem, quæ ut tanto melius intelligatur, notandum est Lutheranorum duas esse sectas præcipuas, uti alias dixi. Vnã eorum qui Augustanam amplectuntur Confessionem à Melancthone Anno MDXXX. compositam, & Imperatori exhibitam, alteram eorum qui Interimistæ dicuntur, à Libro quodam

mula quædam religionis, quæ interim ab Anno MDXLV. dura decisis religionis controuersijs, certi quid à Concilio determinaretur, in magna Germaniæ parte, nempe in tota fere Saxonia, ac multis Imperij ciuitatibus in plaga Septentrionali positis, ut Hamburgi, Lubecæ, Lunæburgi, Magdeburgi, Halæ, Norimbergæ; nec non in Marchionatu Brandeburgensi & alijs in locis recepta fuit Liber, hic in Germania passim uideatur, sub uernaculo titulo Kirchenordnung, id est, *Statuta rerum Ecclesiasticarum*, quod in eo quum alia, tum cæremoniæ in Ecclesijs ac præsertim in Missa ipsorum uisitatæ præscriptæ sint quæ quidem Missa etsi nouam habeat faciem, multa tamen ex antiqua illa retinet. Nam & in illa frequenter audias repeti *Kyrieelison, Alleluia, Dominus uobiscum*: & sacrum faciens Pfarerus (sic enim Pastores suos appellant) postquam ad altare accessit, *Confiteor* suum: aliasque preces recitat, consecrat etiam & communicat Catholicorum more, tum lingua uernacula conceptas multas precationes intermiscet, Euangelium etiam eadem lingua decantat. Lutherus quidem ipse in libro De captiuitate Babylonica ait, *Missam ab Euangelio non esse separandam, quum Missa Euangelij pars sit, uel summarium potius & compendium*. Et alibi sacretur, *maximam partem, idem Sacramentorum quam Missæ uerba esse & promissiones ipsius Dei*. Quin etiam grauius conuincuntur Lutherani, iniuste sese accusari & calumniose, quod totam Missam aboleuerint, quum ea (sic enim Augustana loquitur Confessio) reuerenter apud se celebretur, omnibus fere consuetis cæremonijs obseruatis. Apud Lutheranos tamen nulla sic hostiæ eleuatio, ut qui credant corpus Christi nõ alio modo aut sine ibi esse, quã ut manducetur, non uero adoretur, nisi ab eo qui illud accipit. Quasi uero non uerbu lesa Christi, sed sola acceptio seu manducatio, præsens eius corpus statuatur. Ergo Saluator non dicere debuit, *Hoc est corpus meum*, sed: *Hoc corpus meum erit si uos illud acceperitis*. Deliriũ hoc primus Lutherus delirauit, dicens, *Qui Sacramentum illud extra acceptionem seu manducationem adorauerit, idololatriam committere, quum illud ex rebus creatis seu elementis compositum sit; eo que manentibus speciebus, panem adorari: Christum autem uerè & realiter in hoc Sacramento esse, ut animarum tantum nostrarum sit pastus ac cibus*. Sed facile hoc refutari potest. Quemadmodum enim humanitas, quam Christus ad nostri redem-

Prætionem assumptis, ea adoratione quæ ipsi debetur, privari non potest nec debet, sic quoque Sacramentum hoc, in quo ille fete animabus nostris voluit communicare. Nemo ergo carnem hæc manducabit, nisi prius eam adoraverit. Non solum vero non peccamus ipsam adorando, verum etiam peccamus non adorando, ut Sanctus Augustinus dicit: (f) Aurea sunt B. Chrysostomi verba, quibus Christianorum animos ad Sacramentum hoc adorandum accendit, inquit (g) Magi infideles & barbari à longinquis locis venerunt ad Christi corpus in præsepi adorandum. Eorū nos qui fideles sumus, imitemur exemplū. Nihil illi viderunt præter pauperē casā stramine contectam, & præsepe: tu vero altare vides, sacerdotem, & Spiritum S. abundanter in hoc sacrificio effusum. Contremisce ergo, sollicitus ne parum ruerenter accedas tuamque pietatem offende, maiorem etiam quam reges illi barbari & infideles. Sed objicit Lutherus, Christi corpus suum in hoc Sacramento non iussisse adorari B. Illa profecto argumentatio, quid ergo? Angeli non dicunt pastoribus ut Christum in præsepi adorent: ergo pastores eum adorantes, fuerunt idolatræ? Angelus Virginem adorare non iubet, ipsa nihilominus eum adorat. Ergo idololatriam commisit? si Christi corpus in hoc Sacramento præsens est, certa inde & necessaria consequentia evincitur ibi adorandum quoque esse? atque uti id fieri possit, elevandum & populo commonstrandum. Quamvis enim eius rei nullum præceptum exstet, tamen nihil quoque existat quod id prohibentur. Sacrificium est, quo in altari offertur; eoque elevandum ibi & adorandum, in eoque verus mos & ceremonia à Deo ipso præscripta sequenda est. Hinc quidem morem omnem Græci quam Latini Christiani ab antiquis usque temporibus diligentissime observarunt. Apud Græcos sacerdos post consecrationem, calicem & panem manibus elevatum tenens in medium usque templi procedit; populus vero in terram prostratus, inclinato capite, adorat, diaconis inelamantibus ut reverentiam quam par est exhibeant. Græci enim in liturgiis suis numquam in genua procumbunt, nisi in festo S. Trinitatis, eoque die solum Missam genibus subnixi audiunt. (h) Alibi dum sit elevatio, diaconus ita populum affatur. Ecce eum in quem creditis. In hac ego urbe sacris interfui, ab Episcopo Armenio & sacerdote quodam Abassino celebratis, qui elevationem quoque & quidem non statim post consecrationem, sed ante ipsam communionem, vsur-

pabant. Breuiario ille utebatur Arabicis characteribus conscripto, ac è famulo ipsius, qui Italicam linguam callebat, intellexi, quando in aus factum apud ipsos celebratur, tum quando sit elevatio; sacerdotem populo dicere: Vos estis penitentes? Humiliate vestra capita & adorite corpus Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi. quod hic est, corpus, inquam, & sanguinem Dei nostri Emmanuelis. Tum populum universum exclamare: Credo, credo, ex hoc nunc & semper. De eadem elevatione loquitur S. Dionysius, (i) S. Basilus, (k) S. Ioannes Damascenus, (l) & omnes verusti scriptores, quorum omnium testimonia allegare superfluum videtur. Unius tantum, nempe posterioris, dictum hoc loco addam, sic aientis: Quando panis Eucharistie in altum elevatur, non tres dicimus, Sancti, aut tres, Domini, sed unus Sanctus. Et hæc illa ipsa est elevatio, quam, Hippolyto martyre teste, Antichristus totam abolevit.

VI Ex Lutheranis quidam, utramque religionem conciliare inter se volentes, hoste æ elevationem atque adorationem inter adia phora numerarunt. Exstant acta vetustæ cuiusdam synodi (vetustum appello quod cum nova hac religione simul fere cœpit) in Noruegia celebratæ Anno M D XXXVI. in quibus sacerdos qui altari servit, post consecrationem, si bonum ipsi videatur, hostiam decenter elevare iubetur. Et in alia Synodo, in qua Georgius Maior præsidem egit, Anno M D XLIX. elevatio hæc libero cuiusque permissa fuit arbitrio quam etiamnum quidam vsurpant. Hæc sententia fuit Pomerani & Camerarij, à Mauritio Saxonie Duce super hac re exquæ sita, nimirum ut parochus vel diaconus sacrum celebrans post Invocatum flexis genibus Confiteor recitet; tum Kyrieleson; inde Præfationem Latina lingua, tum Sanctus, Pater Noster, & Evangelium vernacula lingua subiungat, ac tandem hostiam eleuet. Eam tamen Lutherus prohibuit: Anno 1543. Cum eam ultra 20 annos retinisset (m) abrogavit autem in Mauritij Laodgaurij gratiam, qui Lutheranos & Sacramentarios in unum corpus coagenerare studebat. Hinc quoddam, apud Lutheranos quando Missa celebratur, nulla sit elevatio, & siue ministro seu populo communicante, alij opero capite assident.

f in psal. 69. g Rom. 61. ad pop. & super 3 ad Eph. & 17. ad Rom. h Vid. Lesard in Epist. hist. uni lib. 3. c. 53. i De eccles. hierar. cap. 3 k De Spir. S. ca. 35. l In epist. de Trinitate, in Vlcberg in Luther. cap. 31. num. 4.